

Τί σημαίνει κοινωνικά τό ιεραρχικό σύστημα; Σημαίνει πώς ένα στρώμα του πληθυσμού διευθύνει τήν κοινωνία ενώ οί υπόλοιποι εκτελοῦν ἀπλῶς τίς ἀποφάσεις του. Σημαίνει ἐπίσης πώς αὐτό τό στρώμα, πού παίρνει τίς μεγαλύτερες ἀμοιβές, ἐπωφελεῖται ἀπό τήν παραγωγή καί τήν ἐργασία τῆς κοινωνίας πολύ περισσότερο ἀπό τούς ἄλλους. Μέ λίγα λόγια, σημαίνει πώς ἡ κοινωνία διαιρεῖται σέ ἕνα στρώμα πού κατέχει τήν ἐξουσία καί τά προνόμια, καί στό ὑπόλοιπο πού τά στερεῖται. Ἡ ἱεράρχηση –ἢ ὁ ἐγκραφειοκρατισμός– ὄλων τῶν κοινωνικῶν δραστηριοτήτων εἶναι σήμερα ἡ μορφή τῆς διαίρεσης τῆς κοινωνίας, πού κυριαρχεῖ ὄλο καί περισσότερο· σινεπώς, εἶναι ταυτόχρονα ἀποτέλεσμα καί αἰτία τῆς σύγκρουσης πού διχάζει τήν κοινωνία.

Ἄν τά πράγματα ἔχουν ἔτσι, εἶναι γελοῖο νά ἀναρωτιέται κανεῖς ἄν ἡ αὐτοδιαχείριση, ἡ λειτουργία καί ἡ ὑπαρξη ἑνός αὐτοδιαχειριζόμενου κοινωνικοῦ συστήματος, συμβιβάζεται μέ τή διατήρηση τῆς ἱεραρχίας. Εἶναι ἔξισου γελοῖο μέ τό νά ἀναρωτιέται κανεῖς ἄν ἡ κατάργηση τοῦ σημερινοῦ ποινικοῦ συστήματος συμβαδίζει μέ τή διατήρηση τῶν δεσμοφυλάκων, τῶν ἀρχιφυλάκων καί τῶν διευθυντῶν φυλακῶν. Ὅπως ὅμως ξέρουμε, αὐτό πού ἐννοεῖται εἶναι καλύτερο ὅταν λέγεται. Πολύ περισσότερο ὅταν ἐδῶ καί χιλιάδες χρόνια μπολιάζουν τό πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων, ἀπό τήν πιό τρυφερή τους ἡλικία, μέ τήν ἰδέα ὅτι εἶναι «φυσικό» οἱ μὲν νά διατάζουν καί οἱ δέ νά ἐκτελοῦν, οἱ μὲν νά ἔχουν ἀρκετά παραπανίσια καί οἱ δέ οὔτε τά ἀπαραίτητα.

Θέλουμε μιά αὐτοδιαχειριζόμενη κοινωνία. Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει μιά κοινωνία πού νά διαχειρίζεται τόν ἑαυτό της, δηλαδή μιά κοινωνία πού αὐτοδιευθύνεται. Ἄλλά αὐτό πρέπει νά τό κάνουμε ἀκόμα πιό συγκεκριμένο. Μιά αὐτοδιαχειριζόμενη κοινωνία εἶναι μιά κοινωνία στήν ὁποία ὄλες οἱ ἀποφάσεις παίρνονται ἀπό τό σύνολο τῶν ὁποῖο κάθε φορά ἀφορᾷ τό ἀντικείμενο αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων. Δηλαδή ἕνα σύστημα ὅπου ἐκεῖνοι πού ἀσκοῦν κάποια δραστηριότητα ἀποφασίζουν συλλογικά τί πρέπει νά κάνουν καί πῶς θά τό κάνουν, μέ μόνα ὄρια ἐκεῖνα πού τούς χαράζει ἡ συνύπαρξή τους μέ ἄλλες συλλογικές μονάδες. Ἐτσι, τίς ἀποφάσεις πού ἀφοροῦν τούς ἐργαζομένους ἑνός ἐργαστηρίου πρέπει νά τίς παίρνουν οἱ ἐργαζόμενοι αὐτοῦ τοῦ ἐργαστηρίου· τίς ἀποφάσεις πού ἀφοροῦν ταυτόχρονα πολλά ἐργαστήρια πρέπει νά τίς παίρνει τό σύνολο τῶν ἐργαζομένων σ' αὐτά ἢ οἱ αἰρετοί καί ἀνακλητοί ἐκπρόσωποι του· τίς ἀποφάσεις ὄλης τῆς ἐπιχείρησης, ὄλο τό προσωπικό τῆς ἐπιχείρησης· τίς ἀποφάσεις πού ἀφοροῦν μιά συνοικία, οἱ κάτοικοι τῆς συνοικίας· καί τίς ἀποφάσεις πού ἀφοροῦν ὀλόκληρη τήν κοινωνία, νά τίς παίρνει τό σύνολο τῶν ἀντρῶν καί τῶν γυναικῶν πού ζοῦν στήν κοινωνία αὐτή.

Ἄλλά τί σημαίνει «ἀποφασίζω»;

Ἀποφασίζω σημαίνει ἀποφασίζω ἐγώ ὁ ἴδιος. Δέν σημαίνει ἀφήνω τήν ἀπόφαση σέ «κατάλληλους ἀνθρώπους» πού ὑφίστανται κάποιο ἐλεγχο. Οὔτε σημαίνει ὑποδεικνύω τούς ἀνθρώπους πού θά ἀποφασίσουν. Ἐπειδή ὁ γαλλικός λαός ἐκλέγει μιά φορά στά πέντε χρόνια ἐκείνους πού κάνουν τούς νόμους, δέν σημαίνει ὅτι κάνει αὐτός ὁ ἴδιος τούς νόμους. Ἐπειδή ἐκλέγει κάθε ἑπτὰ χρόνια ἐκείνον πού θά ἀποφασίσει γιά τήν πολιτική τῆς χώρας, δέν σημαίνει πῶς ἀποφασίζει ὁ ἴδιος ὁ λαός τήν πολιτική αὐτή. Δέν ἀποφασίζει· ξενώνει τήν ἐξουσία του νά παίρνει ἀποφάσεις μέσω «ἐκπροσώπων» πού, ἐξαιτίας αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ γεγονότος, δέν εἶναι οὔτε μπορεῖ νά εἶναι οἱ ἐκπρόσωποι του. Βέβαια ὁ καθορισμός ἐκπροσώπων ἢ ἀντιπροσώπων ἀπό τά διάφορα σύνολα, ὅπως καί ἡ ὑπαρξη ὀργάνων –ἐπιτροπές ἢ συμβούλια– πού σχηματίζονται ἀπό αὐτούς τούς ἐκπροσώπους, θά εἶναι σέ πάμπολλες περιπτώσεις ἀπαραίτητος. Ἄλλά θά ἑναρμονίζεται μέ τήν αὐτοδιαχείριση μόνον ἄν αὐτοί οἱ ἀντιπρόσωποι ἐκπροσωποῦν πράγματι τό σύνολο ἀπό τό ὁποῖο προέρχονται –πράγμα πού σημαίνει ὅτι ὑπόκεινται στήν ἐξουσία του. Αὐτό λοιπόν συνεπάγεται πῶς τό σύνολο αὐτό δέν τούς ἐκλέγει ἀπλῶς ἀλλά μπορεῖ ἐπίσης νά τούς ἀνακαλέσει ὅποτε τό κοῖνει ἀπαραίτητο.